

KRAJSKÝ ÚŘAD JIHMORAVSKÉHO KRAJE

Odbor životního prostředí
Žerotínovo náměstí 3, 601 82 Brno

Č. j.:	Sp. zn.:	Vyřizuje/linka	Brno
JMK 120865/2020	S-JMK 76897/2020 OŽP/Ško	Mgr. Vlasta Škorpíková/4322	01.09.2020

ROZHODNUTÍ

Krajský úřad Jihomoravského kraje, odbor životního prostředí, jako věcně a místně příslušný správní orgán ochrany přírody a krajiny ve smyslu ust. § 29 odst. 1 a § 67 odst. 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů, a ve smyslu ust. § 77a odst. 5 písm. h) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), a v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), rozhodl po provedeném správním řízení takto:

panu **Janu Šefferovi, se sídlem 672 01 Dobelice 87, IČ 49442902, se**

- I. podle ustanovení § 56 odst. 1 a 7 **povoluje** odchyt, chov, dopravování a zapůjčování jedinců čmeláka zemního;
- II. podle ustanovení § 54 odst. 3 **uděluje souhlas** s vypouštěním odchovaných čmeláků zemních do přírody Jihomoravského kraje,

za předpokladu splnění následujících podmínek:

1. pro založení chovu lze v jarním období každého roku platnosti výjimky odchytit max. 15 matek čmeláka zemního v k. ú. Dobelice, příp. lze chov založit z kolonií získaných v legálním umělém chovu;
2. odchovaní čmeláci budou za účelem využití k opylování rostlin zapůjčováni zájemcům ve formě kolonií umístěných ve čmelínech;
3. odchovaní čmeláci nebudou vypouštěni ve zvláště chráněných územích;
4. každé vypouštění odchovaných čmeláků do přírody bude evidováno, přičemž záznam musí obsahovat informaci o tom, kdy, kam a v jakém počtu byly čmelíny umístěny;
5. oprávněným orgánům ochrany přírody bude na vyžádání umožněna kontrola chovu;
6. do 31. prosince každého roku bude zdejšímu orgánu ochrany přírody zaslána zpráva o činnostech realizovaných na základě této výjimky, součástí zprávy bude výpis z evidence dle podmínky 4.;
7. toto rozhodnutí platí do 31.12.2023.

Účastníci řízení dle § 27 odst. 1 správního řádu: Jan Šeffler, se sídlem 672 01 Dobelice 87, IČ 49442902.

Odůvodnění

Dne 04.06.2020 podal pan Jan Šeffler, se sídlem 672 01 Dobelice 87 (IČ 49442902), žádost o povolení výjimky ze zákazů u zvláště chráněných druhů živočichů pro odchyt a chov čmeláka zemního (*Bombus terrestris*), resp. zápůjčky odchovaných kolonií za účelem podpory druhu a opylování rostlin. Dnem podání žádosti bylo ve smyslu § 44 odst. 1 správního řádu zahájeno správní řízení o povolení výjimky podle § 56 zákona. Ze znění žádosti bylo zřejmé, že alespoň někteří odchovaní jedinci budou následně vypuštěni do přírody (neuzavřených prostor), řízení se tedy týká rovněž udělení souhlasu k vypouštění zvláště chráněného druhu odchovaného v lidské péči do přírody dle § 54 odst. 3 zákona.

Oznámení o zahájení řízení bylo známým účastníkům řízení a přihlášeným spolkům doručeno 13.07.2020. Vzhledem k tomu, že lokality vypouštění odchovaných čmeláků nejsou předem známy, jsou účastníky předmětného řízení všechna města a všechny městyse a obce Jihomoravského kraje, pokud neleží celým

správním obvodem na území velkoplošných chráněných území, kde je kompetentním orgánem ochrany přírody příslušná správa. Žádný zájmový spolek svoji účast v řízení neoznámil, žádný účastník řízení se k jeho předmětu nevyjádřil.

Protože se jedná o činnost, jejíž dopady na populace předmětného druhu, resp. jiné potenciálně dotčené zájmy ochrany přírody nejsou z předchozí praxe známé, požádal zdejší správní orgán o odborné stanovisko Českou společnost entomologickou (čj. JMK 93516/2020, doručeno 10.07.2020). Přestože byl tento postup předem telefonicky domluven a jako přijatelná lhůta pro zaslání stanoviska byl v žádosti uveden měsíc od doručení písemnosti, stanovisko dosud doručeno nebylo. Lze z toho usuzovat, že Českou společnost entomologickou řešená problematika nezajímá, příp. nemá na věc jasný názor. Za této situace vychází rozhodnutí ve věci plně z úvah a zkušeností zdejšího správního orgánu.

Čmeláci jsou jako opylovači mnoha rostlinných druhů známí již po staletí, avšak možnostmi jejich chovu za účelem zlepšení a zvýšení výnosů v zemědělství se začali lidé zabývat až ve 20. století. Výrazným krokem bylo v tomto směru zvládnutí zásadních problémů, kterými jsou iniciace matek ke kladení vajíček a zajištění jejich zimování. První komerční chovy byly založeny v 80. letech 20. st. a dnes se na světě vyprodukuje kolem milionu kolonií ročně. Čmeláci mají oproti včelám některé zásadní výhody: jsou odolnější vůči stresu, jsou méně agresivní a létají (a tedy opylují) i při poměrně nízkých teplotách (od 6 °C), za podmračeného počasí či dokonce za mírného deště¹. Tyto vlastnosti opodstatňují zájem o jejich široké komerční využití v zemědělství (ve sklenících a fóliovnících, ale i v otevřených prostorách jako jsou sady a zahrady), a to i v České republice. Zdejší správní orgán řešil v poslední době několik žádostí o povolení vypouštění uměle odchovaných čmeláků, přičemž vždy šlo o jedince odchovávané v zahraničí, takže z obavy ze zavlečení cizorodých poddruhů do naší přírody zatím povoloval jen jejich využití v uzavřených prostorách.

Při posuzování záměru zvažoval zdejší správní orgán především rizika, která může jeho realizace představovat pro přirozené populace čmeláka zemního, v úvahu však vzal také širší souvislosti. Divoké populace budou dotčeny zejména odběrem oplodněných matek v jarním období, kdy hledají místo pro založení hnízda. Přitom je významnou skutečností, že čmelák zemní sice patří v České republice mezi zvláště chráněné druhy živočichů v kategorii ohrožených², je to však druh hojný a plošně rozšířený, v Červeném seznamu ohrožených druhů bezobratlých ČR není vůbec uveden³. Odebrání max. 15 jedinců v rámci jediného katastru kraje je z toho pohledu vlivem zcela zanedbatelným. A to i kdyby se tento odběr opakoval ve všech třech letech platnosti výjimky. K tomu ovšem vůbec dojít nemusí, protože je zde reálný předpoklad, že při úspěšném založení umělého chovu nebude opakovaná dotace jedinci z přírody potřebná. Další riziko může představovat vypouštění uměle odchovaných jedinců do přírody. Divoké populace čmeláka zemního tím budou početně posíleny, což však nelze vnímat negativně. Konkurenční vztahy k jiným druhům čmeláků či jiných opylovačů nejsou v odborné literatuře nijak akcentovány, spíše vzhledem k různé stavbě těla a odlišné bionomii jednotlivých druhů předpokládány nejsou.

Významným pozitivním faktorem v řešené věci je to, že původ odchovaných čmeláků bude jednoznačně známý, riziko vnášení cizích genů do našich populací při jejich vypouštění do přírody (nejčastěji otevřených prostor typu sadů, polí či zahrad) zde tedy nehrozí. Nabízí se tu tímto alternativa k dovozu čmeláků ze zahraničí, kdy jsou sice jejich původ a taxonomické zařazení často deklarovány s ohledem na požadavky

¹ Komzáková O., 2010: Laboratorní chov čmeláků a jeho význam. Živa 1: 27-29

² Vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona, ve znění pozdějších předpisů

³ Hejda R., Farkač J. a Chobot K., 2017: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. Příroda 36: 1-611

orgánu ochrany přírody jako bezproblémové, pravdivost předkládaných informací je však nezaručená a zároveň velmi těžko ověřitelná.

V celé věci je dále zásadní otázkou zvládnutí umělého chovu. To jistě nemusí být jednoduché, ale z komunikace se žadatelem plyne, že si je možných úskalí vědom a je přesvědčen, že se s nimi dokáže vyrovnat. Výhodou zde může být, že je zkušeným chovatelem včel. S ohledem na nejistotu v tomto směru je však výjimka vydávána jen na zkušební období tří let. Pokud bude žadatel úspěšný a chov se mu podaří založit a udržet, bude možno výjimku prodloužit či na ni navázat novým rozhodnutím, kde budou zohledněny získané zkušenosti.

Zdejší správní orgán je na základě výše uvedené argumentace přesvědčen, že realizace záměru je v zájmu ochrany přírody. Divoké populace dotčeného druhu budou sice zpočátku mírně negativně ovlivněny odběrem oplodněných matek připravených založit nové kolonie, tento efekt však bude vyvážen pozdějším vypuštěním stovek až tisíců jedinců do přírody, kde nebyl identifikován žádný negativní vliv. Zároveň by úspěšné zvládnutí umělého chovu čmeláka zemního prokazatelně domácího původu snížilo tlak na dovoz čmeláků ze zahraničí, který je vnímán jako rizikový a mnoha orgány ochrany přírody ČR není povolován. A to za situace, kdy má množství opylovačů v naší přírodě dlouhodobě negativní trend, takže pěstitelé ovoce a zeleniny, zahrádkáři i zemědělci řeší, čím jejich nedostatek saturovat.

V podmínkách rozhodnutí je stanoveno především maximální množství matek čmeláků, které lze pro založení umělého chovu odebrat v přírodě, přičemž v případě neúspěchu při jejich odchytu lze využít jedinců získaných z legálního umělého chovu v ČR. Odchované čmeláky lze následně dopravovat a zapůjčovat zájemcům ve formě kolonií ve čmelínech, které lze umístit do otevřeného prostoru kdekoli v rámci Jihomoravského kraje vyjma zvláště chráněných území – ve velkoplošných není zdejší správní orgán územně kompetentní k povolení výjimky, v maloplošných se předpokládá takový dochovaný stav přírodního prostředí, že navýšení počtu místních opylovačů odchovanými čmeláky není potřebné. Jako prostředek kontroly udělené výjimky budou sloužit především zprávy z každého roku její platnosti, které by měly obsahovat údaje o počtu odchycených matek, informace o průběhu chovu (počet založených hnízd, úspěšnost v odchovu další generace čmeláků, počet zazimovaných matek apod.) a zejména pak o zápůjčkách čmelínů, kde je nutno evidovat den a místo (souřadnicemi nebo parcelním číslem lokality) jejich instalace do otevřeného terénu, příp. počet, bude-li vyšší než jeden. Zprávu lze zaslat písemně nebo elektronicky. Rovněž přichází v úvahu přímá kontrola chovu, po předchozí domluvě.

Zdejší správní orgán je přesvědčen, že legislativní podmínky pro vydání rozhodnutí byly splněny, a na základě výše uvedených skutečností a úvah rozhodl tak, jak je uvedeno v jeho výroku. Rozhodnutí má časově omezenou platnost, takže případně vzniklé problémy s chovem či dosud neodhalené negativní vlivy záměru bude možné v následném řízení korigovat.

Poučení

Proti tomuto rozhodnutí může podle § 81 a 82 správního řádu účastník řízení podat do 15 dnů ode dne jeho doručení odvolání k Ministerstvu životního prostředí ČR podáním u Krajského úřadu Jihomoravského kraje, odboru životního prostředí, Žerotínovo nám. 3, 601 82 Brno. Odvolání se podává v takovém počtu stejnopisů, aby každý účastník dostal jeden stejnopis a jedno vyhotovení zůstalo správnímu orgánu.

Ing. Mojmír Pehal v. r.
vedoucí odboru

Za správnost vyhotovení: Anna Foltová

Doručuje se

a) účastníci řízení

1. Jan Šeffler, Dobelice 87, 672 01 Moravský Krumlov
2. Města, městyse a obce Jihomoravského kraje kromě obcí Ostrov u Macochy a Rudice v okrese Blansko, Klentnice v okrese Břeclav a Malá Vrbka, Nová Lhota, Radějov a Suchov v okrese Hodonín (DS)

b) na vědomí

3. ČIŽP, OI Brno, odd. ochrany přírody, Lieberzeitova 14, 614 00 Brno (DS)
4. Městský úřad Moravský Krumlov, odbor životního prostředí (DS)
5. Česká společnost entomologická, Viničná 7, 128 00 Praha 2